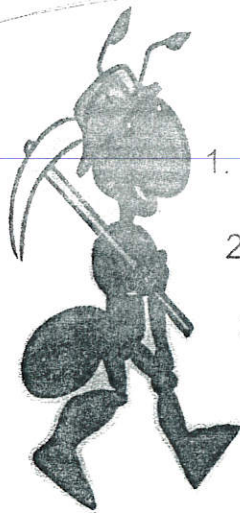

ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อไม่ให้มีการกระทำผิดวินัย

วันที่ 22 มีนาคม 2564

หัวข้อบรรยาย

1. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม วินัย
2. วินัยต่อประเทศชาติ
3. วินัยต่อประชาชน
4. วินัยต่อผู้บังคับบัญชา
5. วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่
6. วินัยต่อตนเอง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 87 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่
เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
มีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
กระทำผิดวินัย

ข้าราชการต้องเป็น

คนดี

คือ คนที่มี

๑. คุณภาพ

ควบคุมโดย

คุณสมบัติ

๒. คุณธรรม

ควบคุมโดย

จริยธรรม

จรรยา

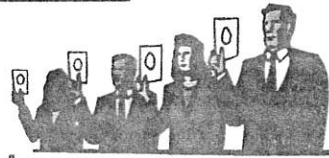
วินัย

P.3

วินัยต่อประเทศชาติ

มาตรา 81

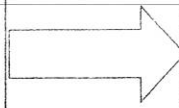
ต้องสนับสนุนการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

วินัยต่อประชาชน

ม.82(8)

ต้อนรับ
ให้ความสะดวก
ให้ความเป็นธรรม
ให้การสงเคราะห์

ประชาชน
ผู้ติดต่อราชการ
เกี่ยวกับหน้าที่ของตน

ม.83(9)

ไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

ม.85(5)

การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชน
ผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

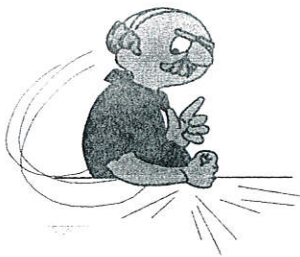

บริการประทับใจ

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. เต็มใจช่วยเหลือ
3. ไม่เบื่อดีคำถาม
4. พึงความครบถ้วน
5. รีบด่วนบริการ
6. อ่อนหวานน่ารัก
7. ไม่สັกแต่ทำ
8. น้ำคำไพเราะ
9. เหมาะสมสถานที่
10. ไม่มีนอกใน

บริการยอดเยี่ยม

1. ปากหมา
2. หน้ายิ้ม
3. ตักตวง
4. ถ่วงเรื่อง
5. เชื่องช้า
6. ล้าสมัย
7. ไม่แน่ชัด
8. ปิดสวะ
9. ละเลย
10. เฉยชา

วินัยต่อผู้บังคับบัญชา

- ปฏิบัติตามคำสั่ง ม.82 (4)
- ไม่รายงานเท็จ ม.83 (1)
- ไม่กระทำการข่มผู้บังคับบัญชา
ม.83 (2)

วินัยต่อผู้ร่วมงาน

ม. 82 (7)

ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี
ช่วยเหลือกัน ในการปฏิบัติราชการ

ม. 83 (7)

ต้องไม่ก่อกวนก่อกอง ก่อตู่ ช่มแครงกัน ในการปฏิบัติราชการ

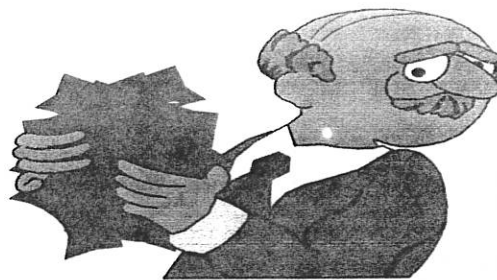
ม. 83 (8)

ต้องไม่กระทำการล่วงละเมิด / คุกคามทางเพศ

ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

- ข้าราชการประเภทต่างๆ
- พนักงานส่วนท้องถิ่น
- พนักงานราชการ
- ลูกจ้างประจำ
- ลูกจ้างชั่วคราว
- เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ

วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา 85 (1) การปฏิบัติหรือละเว้น
การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ
เพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
แก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการ
ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต
เป็นความผิดวินัย
อย่างร้ายแรง

การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

1. มีหน้าที่ราชการ
2. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
  - โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหาย
อย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด
  - หรือโดยทุจริต (เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น
ได้ประโยชน์ที่มิควรได้)

หน้าที่ราชการ พิจารณาจาก

1. กฎหมายหรือระเบียบ
2. มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง
3. คำสั่งหรือการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา
4. พศัตินัย

มาตรา 82 (1) ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

- ปฏิบัติตรงไปตรงมา
- ซื่อสัตย์ ➔
- ไม่คดโกง
  - ไม่หลอกลวง
- สุจริต ➔ ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ดี
ที่ชอบตามทำนองคลองธรรม
- เที่ยงธรรม ➔ ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง

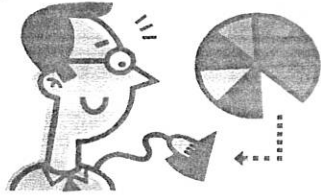
มาตรา 82 (2)

ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการ
ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของ
ทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี
นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตาม
ระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา 82 (3) ข้าราชการต้องปฏิบัติ
หน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือ
ความก้าวหน้าแก่ราชการ

ด้วยความตั้งใจ
อุตสาหะ เอาใจใส่
และรักษาประโยชน์
ของทางราชการ

มาตรา 82 (5)

ข้าราชการต้องอุทิศเวลาของ
ตนให้แก่ราชการ จะละทิ้ง
หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

ความหมาย

ละทิ้ง คือ วาง ปล่อย สละ ละเสียด
ไม่อยู่ปฏิบัติงานตามหน้าที่

ทอดทิ้ง คือ ไม่เอาเป็นธุระ ไม่เอาใจใส่
ตัวอยู่แต่ไม่ทำงาน

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

- * ละทิ้งหรือทอดทิ้ง เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ม.85(2)
- * ละทิ้งติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควร / มีพฤติการณ์จงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ม.85(3)

มาตรา 82 (6)

**ต้องรักษาความลับ
ของทางราชการ**

ความลับทางราชการ

1. ลับ
2. ลับมาก
3. ลับที่สุด

มาตรา 82 (9)

ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง
ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และ
ในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับ
ประชาชน ก็จะต้องปฏิบัติตาม
ระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาท
ทางการเมืองของข้าราชการด้วย

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้อง

1. วางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
2. ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการ

มาตรา 83 (3) ต้องไม่อาศัย
หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่ง
หน้าที่ราชการของตน
หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

มาตรา 83 (4)

ต้องไม่

ประมาทเลินเล่อ
ในหน้าที่ราชการ

มาตรา 83 (5)

ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้
ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์
อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม
หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์
ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

มาตรา 83 (6)

ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ
หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใด
ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึง
กันนั้นในห้างหุ้นส่วน
หรือบริษัท

วินัยต่อตนเอง

- ต้องรักษาชื่อเสียงของตน รักษาเกียรติศักดิ์
ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย
- ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
- กระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก

แนวทางการพิจารณา

*ไม่รักษาชื่อเสียงของตน

*ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง

หน้าที่ราชการของตน (ประพฤติก้าว)

- เสียเกียรติของตำแหน่งหน้าที่ราชการ
- สังคมรังเกียจ
- กระทำโดยเจตนา

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่

เกียรติศักดิ์ = ฐานะที่ได้รับการสรรเสริญ

ตำแหน่งหน้าที่อยู่ในฐานะอย่างไร

◇ ครู   ◇ ฝ่ายปกครอง   ◇ ข้าราชการ

คำนึงถึงความรู้สึกของ

◇ ประชาชน สังคม หรือ   ◇ ทางราชการ

มาตรา 85 (6) กระทบความผิด
อาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่
หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด
เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้
กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

วิธีดำเนินการทางวินัย
และการลงโทษทางวินัย

วันที่ 22 มีนาคม 2564

หัวข้อบรรยาย

1. ความหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัย
2. โทษทางวินัยมีอะไรบ้าง
3. ที่มาของการดำเนินการทางวินัย
4. กรณีศึกษาเกี่ยวกับวินัย
5. การดำเนินการทางวินัย
6. ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับวินัย

ความหมายคำว่า วินัย

คือ ลักษณะเชิงพฤติกรรม

ที่แสดงออกมาเป็นการ

- ควบคุมตนเอง
- ปฏิบัติตามการนำ
- อยู่ในระเบียบแบบแผน
- มีความเป็นระเบียบ

คือ

แบบแผน

ความประพฤติ

หรือ

ข้อปฏิบัติ

จุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัย

1. เพื่อให้ราชการดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อความเจริญ ความสงบเรียบร้อย ของประเทศชาติ
3. เพื่อความผาสุกของประชาชน
4. เพื่อสร้างภาพพจน์ชื่อเสียงที่ดีของทางราชการ

มาตรา 80

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัย โดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ปฏิบัติราชการ ในต่างประเทศนอกจากต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้แล้ว ต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ. ด้วย

องค์ประกอบมาตรา 80

วรรคแรก ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัย

โดย 1. กระทำการ หรือ

2. ไม่กระทำการ

ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

วรรคสอง ขณะนี้ ยังไม่มี กฎ ก.พ. ที่กำหนดให้

ข้าราชการพลเรือนสามัญปฏิบัติราชการ

ในต่างประเทศต้องรักษาวินัยนอกเหนือจากวินัย

ที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา 84

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด

ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 81

และมาตรา 82

หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83

ผู้นั้นกระทำผิดวินัย

มาตรา 85

การกระทำผิดวินัย
ในลักษณะดังต่อไปนี้
เป็นความผิดวินัย
อย่างร้ายแรง

มาตรา 85 (7) การละเว้น

การกระทำหรือกระทำการใด ๆ
อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82
หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83
อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ
อย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัย
อย่างร้ายแรง

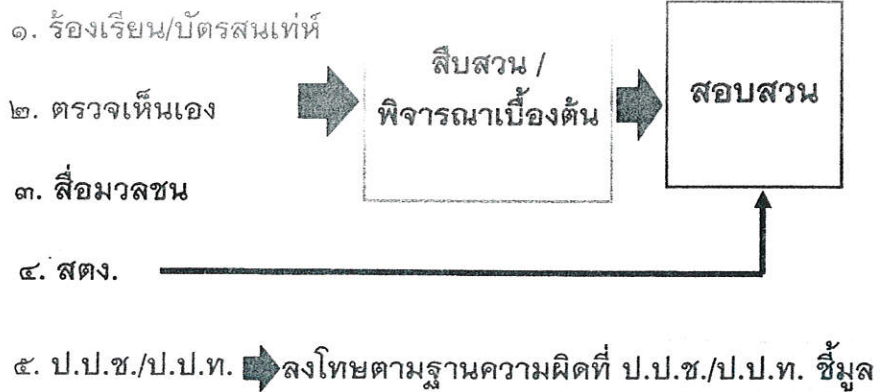
โทษทางวินัย

1. โทษสำหรับความผิดอย่างไม่ร้ายแรง
  - ภาคทัณฑ์
  - ตัดเงินเดือน
  - ลดเงินเดือน
2. โทษสำหรับความผิดอย่างร้ายแรง
  - ปลดออก
  - ไล่ออก

“ที่มา” ของการดำเนินการทางวินัย

มูลกรณี

กรณีศึกษาที่ 1

คุณหลวง ได้พาครอบครัว ภรรยา มาขอความช่วยเหลือจาก ช่อนกลิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้ทำคลอด แต่ช่อนกลิ่นไม่ให้บริการโดยอ้างว่าเป็นวันเสาร์ซึ่งตนไม่ได้อยู่เวร คุณหลวงจึงได้พาภรรยาไปคลอดที่ตัวจังหวัดซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอที่ตนพักอยู่มาก ต่อมาคุณหลวง ได้ร้องเรียนพฤติกรรมของช่อนกลิ่น ท่านคิดว่า..... ช่อนกลิ่นกระทำผิดวินัยหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 2

ทาเคชิ ได้รับคำสั่งจากมิซาวะ ผู้อำนวยการสำนักของตนเอง ให้ขับรถไปรับน้องไอโกะ บุตรสาวของตน ที่โรงเรียน เนื่องจากผู้อำนวยการมีงานด่วน แต่ทาเคชิ ปฏิเสธ เนื่องจากมีธุระส่วนตัว (ต้องไปรับเซโกะ แฟนสาว)

ท่านคิดว่า.....ทาเคชิ ผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 3

ตุ๊กกี้ ข้าราชการสาว ไปทำผมตอนเช้า เพื่อเตรียมตัวไปงานในตอนเย็นกับบู๊บี้ แฟนหนุ่ม เมื่อเข้ามาที่ทำงาน จึงขอให้สัมชิ่งปิดพัดลม เพราะกลัวผมจะเสียทรง สัมชิ่งไม่ยอม จึงแย่งกันเปิด-ปิดพัดลม อยู่หลายครั้ง ตุ๊กกี้โมโห จึงขว้างแก้วน้ำใส่สัมชิ่งจนหัวแตก สัมชิ่งไม่ยอม จึงไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ แต่สุดท้ายทั้งสองยอมความไม่เอาเรื่องกัน

ท่านคิดว่า.....ตุ๊กกี้ และสัมชิ่ง ผิดวินัยหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 4

ลาภิณ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล มาหาเจตिया เจ้าหน้าที่การเงิน ที่กองคลัง แต่เจตियाไม่อยู่ จึงทำหน้าที่รับเงินแทนเจตिया และได้นำเงินนั้นไปใช้ก่อน แล้วแอบนำเงินดังกล่าวมาคืนในสองวันถัดมา

ท่านคิดว่า.....ลาภิณ ผิดวินัยหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 5

อนุศनिया เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญการ กลุ่มใจที่ นายศตวรรษ สามีมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นจึงชวนมิรันตี เพื่อนร่วมงานไปดื่มสุราแก้เครียดในช่วงพักกลางวัน และกลับมาทำงานในตอนบ่ายโมงตรง โสมมิกาเพื่อนร่วมงานอีกคนหนึ่ง เห็นอนุศनिया และมิรันตีกลับมาทำงานด้วยอาการคล้ายคนเมา สุรา จึงรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ผู้บังคับบัญชาจะสามารถ ดำเนินการทางวินัยแก่อนุศनियाและมิรันตี ได้หรือไม่

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

หมวด 7 การดำเนินการทางวินัย

มาตรา 90

เมื่อมีการกล่าวหา / มีกรณีเป็นที่สงสัยว่า
ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย
ให้ผู้บังคับบัญชาระดับต้นรายงานผู้บังคับบัญชา
ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 91 วรรคหนึ่ง

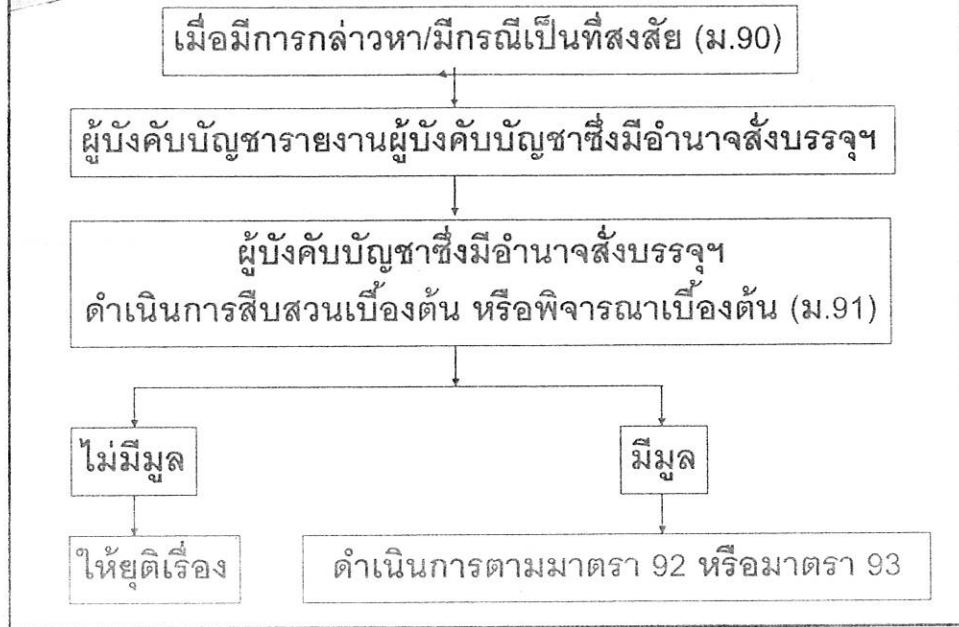
เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 90 หรือความ
ดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ
ตามมาตรา 57 ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ
ตามมาตรา 57 รับผิดชอบหรือสั่งให้ดำเนินการ
สืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควร
กล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่า
กรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย
ก็ให้ยุติเรื่องได้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

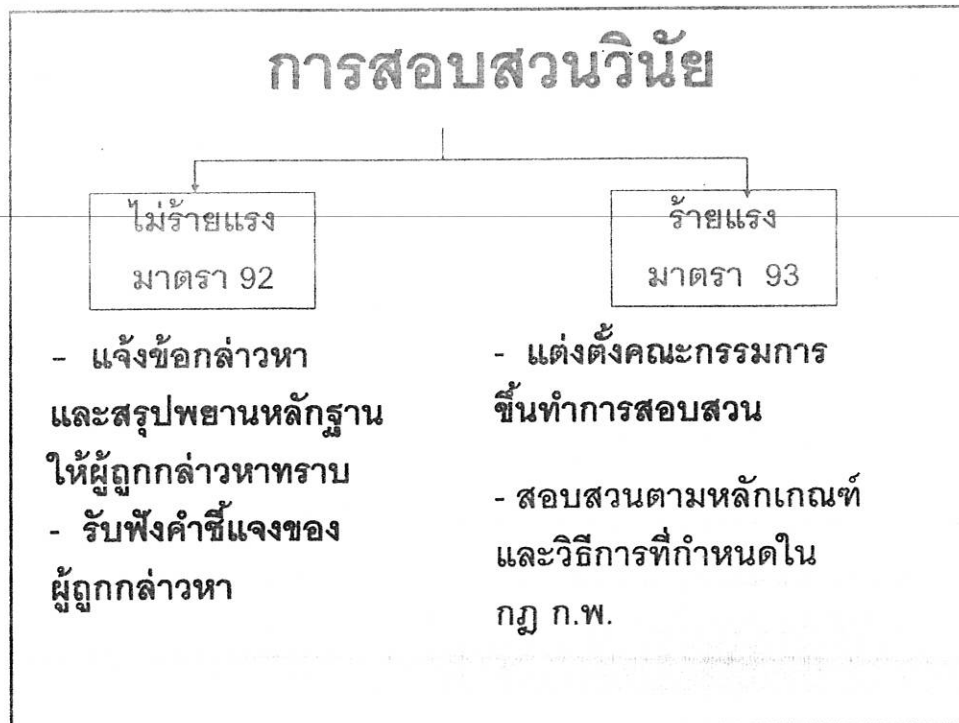
มาตรา 91 วรรคสอง

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่า
ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิด
วินัยโดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอยู่แล้ว
ให้ดำเนินการทางวินัยต่อไปตามมาตรา 92
หรือมาตรา 93 แล้วแต่กรณี

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

การสอบสวนวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 95 หลักเกณฑ์ วิธีการ และ
ระยะเวลาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย ให้
เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง
ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. จะดำเนินการทางวินัย
โดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้

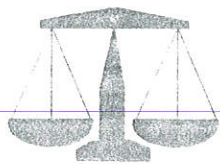
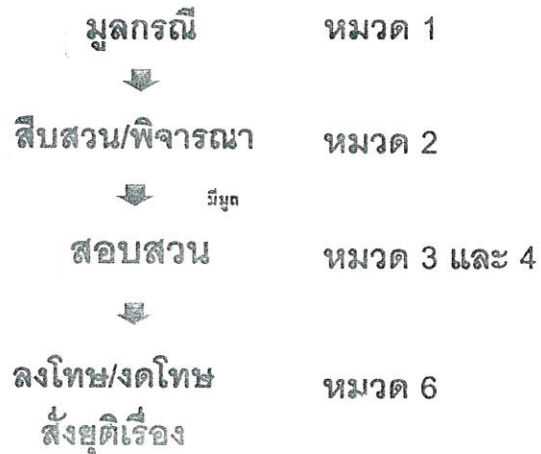
กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. 2556

- หมวด 1 การดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการกระทำผิดวินัย
- หมวด 2 การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น
- หมวด 3 การดำเนินการในกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง
- หมวด 4 การดำเนินการในกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
- หมวด 5 กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง
- หมวด 6 การสั่งยุติเรื่อง ลงโทษ หรืองดโทษ
- หมวด 7 การมีคำสั่งใหม่กรณีมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ
- หมวด 8 การสั่งพักราชการและให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- หมวด 9 การนับระยะเวลา
- หมวด 10 บทเบ็ดเตล็ด

และบทเฉพาะกาล

สำนักงาน ก.พ.

กฎ ก.พ. ว่าด้วยกระดำเนิการทางวินัย พ.ศ. 2556

ข้อควรคำนึงเรื่องวินัย

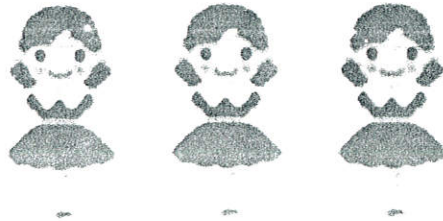
- ไม่มีอายุความ
- การลงโทษต้องดำเนินกระบวนการตามกฎหมาย
- ผู้สั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจ
- สภาพการเป็นข้าราชการ
  - ขณะกระทำผิด
  - ขณะลงโทษ

www.ocsc.go.th

สำนักมาตรฐานวินัย

สำนักงาน ก.พ.

โทร . (02) 547 – 1628

ทต. ดน. ๓๐

ข้าราชการกับการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองช่วงที่ผ่านมาในประเทศไทยนั้น ร้อนแรงและเริ่มมีบทบาทมากขึ้นเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เปิดโอกาสให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายช่องทาง อาทิเช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เป็นต้น ทำให้ปัจจุบันเราสามารถเห็นการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านี้ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมตามหน้าจอโทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ได้บ่อยครั้ง เช่น การชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง การนำดอกไม้หรือสิ่งของไปให้กำลังใจแก่พรรคการเมืองหรือนักการเมืองบางกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น/วิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องทางการเมือง

ในฐานะที่เป็นข้าราชการ จึงมีข้อน่าคิดว่า ข้าราชการจะสามารถใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกับประชาชนชาวไทยคนอื่นๆ ได้หรือไม่เพียงใด และจะถือเป็นความผิดวินัยหรือไม่

ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิเสรีภาพและกำหนดขอบเขตแนวทางการปฏิบัติตัวแก่ข้าราชการพลเรือนในเรื่องทางการเมืองไว้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ

มาตรา 43 กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญมีเสรีภาพในการรวมกลุ่ม แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ และต้องไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง

มาตรา 81 กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

บทบัญญัติข้างต้นมีแนวคิดมาจากการที่ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานของประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้เลื่อมใสและสนับสนุนการปกครองในระบบดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย และจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งการสนับสนุนในความหมายนี้ คือการส่งเสริม เสริมสร้างหรือไม่คัดค้านการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานไม่สนับสนุนการปกครองระบอบดังกล่าว ได้แก่ การกระทำในทางคัดค้าน ต่อต้านหรือเป็นปรปักษ์

มาตรา 82 (9) กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง¹

มาตรานี้เป็นข้อกำหนดวินัยที่บัญญัติขึ้นมา โดยมีเจตนารมณ์ให้ข้าราชการประจำมีความเป็นกลางทางการเมือง โดยเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติกรอื่นๆ ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิข้าราชการประจำในการที่จะเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

นอกจากนี้ข้าราชการยังต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2499 ที่กำหนดไว้ว่าข้าราชการพลเรือนจะนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดๆ ที่ตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะไปในการประชุมของพรรคการเมืองนั้นเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ในทางที่เกี่ยวกับประชาชนและในหน้าที่ราชการจะต้องกระทำตัวเป็นกลาง ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลโดยไม่คำนึงถึงพรรคการเมือง และต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดังต่อไปนี้

- (1) ไม่ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใดๆ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภท 2 หรือข้าราชการการเมือง
- (2) ไม่ใช้สถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง
- (3) ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน
- (4) ไม่แต่งเครื่องแบบราชการไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะสถานใดๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง
- (5) ไม่ประดับเครื่องหมายพรรคการเมืองในเวลาสวมเครื่องแบบราชการหรือในเวลาราชการหรือในสถานที่ราชการ
- (6) ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการ
- (7) ไม่บังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือประชาชนเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดและไม่กระทำการในทางให้ผู้อื่นให้โทษ เพราะเหตุที่ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (8) ไม่ทำการขอร้องให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

---

¹ มาตรา 82 (9) “ต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติกรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย”

- (9) ไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใดๆ ให้เป็นการเปิดเผยในที่ประชุมพรรคการเมือง และในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน หรือเขียนจดหมายหรือบทความ ไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิวซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชน อันเป็นข้อความที่มีลักษณะของการเมือง
- (10) ไม่ปฏิบัติหน้าที่แทรกแซงในทางการเมือง หรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำการกิจการต่างๆ อาทิเช่น วังเดินติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองเพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาฯ หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล
- (11) ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยาย ที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกันไม่กีดกัน คำหัตถ์เขียน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ข้าราชการผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ ถือว่ากระทำความผิดวินัยฐานไม่ถือและปฏิบัติตามระเบียบ

ของทางราชการ

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในเรื่องทางการเมืองนั้น ข้าราชการ ก็เหมือนสวมหมวกสองใบ ใบหนึ่งก็คือในฐานะเป็นประชาชนคนไทยคนหนึ่ง มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกที่จะทำสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมือง ภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่ให้ไว้ ส่วนหมวกอีกใบหนึ่งที่สวมนั้น ก็คือในฐานะของข้าราชการ ซึ่งจะถูกจำกัดบทบาทหน้าที่ไว้บางประการ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นข้าราชการ ดังนั้นในเรื่องนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าข้าราชการยังคงสามารถใช้สิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ได้เช่นเดียวกับประชาชนคนไทยทั่วไป เพียงแต่พฤติกรรมหรือการกระทำบางอย่างก็อาจต้องใคร่ครวญดูเสียหน่อยก่อนว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ก็จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

ดังนั้นหากถามว่า ข้าราชการที่กระทำการต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง จะมีความผิดวินัยหรือไม่ ก็จะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าพฤติกรรมปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ของข้าราชการผู้นั้น เป็นการกระทำในฐานะใด ประชาชนหรือข้าราชการและลักษณะการกระทำนั้นเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการหรือไม่ เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว นอกจากจะถือเป็นความผิดวินัยฐานไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมืองตามมาตรา 82(9) แล้ว อาจเป็นความผิดวินัยฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย ตามมาตรา 82(10) ได้ด้วยเช่นกัน

จุฬาพิชญ์ สติรวิศาลกิจ

นิติกรชำนาญการ สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ.

**การรักษาวินัยข้าราชการของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา
: ความท้าทายใหม่ในการบริหารทรัพยากรบุคคล ของผู้บังคับบัญชา**

“การดำเนินการทางวินัย” ในบริบทของการบริหารทรัพยากรบุคคลเริ่มตั้งแต่การถูกกล่าวหาหรือร้องเรียน การสืบสวนสอบสวน การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ ตลอดจนถึงการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งกรณี รวมทั้งระหว่างการสอบสวน อาจมีการสั่งพักราชการหรือการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนหรือพิจารณาได้ โดยให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 หรือ หัวหน้าส่วนราชการ สั่งการ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ก.พ. แต่อาจไม่ใช่ทุกท่านที่จะทราบว่าในการบริหารทรัพยากรบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับวินัยนั้น ยังมีเรื่อง “การรักษาวินัย” ด้วย ซึ่งที่มาของคำว่า “การรักษาวินัย” ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการรักษาวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญไว้ ในมาตรา 80¹ มาตรา 73² มาตรา 87³ มาตรา 90⁴ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเห็นได้ว่าการรักษาวินัยของข้าราชการจะเกิดขึ้นได้ “ผู้บังคับบัญชา” ถือว่ามีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้เสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้ได้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันไม่ให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยการศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดวินัยและป้องกันการกระทำผิดวินัยและจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน โดยร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) พบว่า ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยของข้าราชการ ละเลยการตรวจสอบ ควบคุม และกำกับดูแลผู้อยู่ได้บังคับบัญชา ส่งผลให้เกิดการกระทำผิด และจากการจัดการสัมมนารับฟังความคิดเห็นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์วิธีการของ ว 43/2553 (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ ว 43 ลงวันที่ 30 กันยายน 2553 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย) พบว่าผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาให้

¹ มาตรา 80 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัย โดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

² มาตรา 73 ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนต่อผู้อยู่ได้บังคับบัญชาอย่างมีคุณธรรมและเที่ยงธรรมและเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี

³ มาตรา 87 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

⁴ มาตรา 90 เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้โดยเร็ว ด้วยความสุจริตและปราศจากอคติ

ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย”

ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาวินัย และไม่ป้องกันมิให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 87 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เนื่องจากไม่ทราบเรื่อง ไม่เข้าใจแนวทางการปฏิบัติ จึงไม่ได้กำหนดแนวทางหรือนโยบาย หรือมอบหมายการดำเนินงานให้แก่ผู้ใดหรือหน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้มีมติคณะรัฐมนตรีที่เคยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาร่วมรับผิดชอบในความเสียหาย และให้ลงโทษทางวินัยแก่ผู้บังคับบัญชา หากเกิดกรณีผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำทุจริต หรือปฏิบัติราชการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของทางราชการ อันเนื่องมาจากการปล่อยปละละเลย ไม่ตรวจสอบ ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว และแม้ภายหลังจะมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยตรงขึ้นมาบังคับใช้ ก็ไม่มีการกำหนดเรื่องความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาอยู่ในกฎหมายดังกล่าวอย่างชัดเจน ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น สำนักงาน ก.พ. จึงได้เสนอเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการ ก.พ. เพื่อให้เห็นชอบที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรี และเพื่อให้มีมติในการกำชับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา

ปัจจุบัน มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2556 เรื่องการกำชับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในการรักษาวินัยของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา โดยต้องเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และการที่ผู้บังคับบัญชาละเลยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว มิได้ทำให้การรักษาวินัยข้าราชการดีขึ้น ถือว่าการที่การรักษาวินัยของข้าราชการมิได้ดีขึ้น ผู้บังคับบัญชามีส่วนรับผิดชอบ เพราะมิได้เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีวินัย และมีให้ป้องกันมิให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาอาจต้องรับผิดชอบทางวินัยด้วย และต่อมาสำนักงาน ก.พ. ได้ออกเป็นหนังสือเวียน ที่ นร 1011/ว 12 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2556 ในเรื่องเดียวกัน เพื่อแจ้งให้กระทรวง กรม และจังหวัดทราบและถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

Q : ผู้บังคับบัญชาจะสามารถรักษาวินัยข้าราชการที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ได้อย่างไร

A : ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการรักษาวินัยข้าราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดังนี้⁵

1. ต้องรักษาวินัยของตนเอง (มาตรา 80) เช่นเดียวกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชา เพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม

⁵ ประวิณ ฅ นคร, “ร่างหนังสือคู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา”, สำนักงาน ก.พ. , ๒๕๕๖, หน้า ๘-๙.

2. ต้องปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างมีคุณธรรมและเที่ยงธรรม และเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี (มาตรา 73) เพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาศรัทธา เชื่อถือ และปฏิบัติตาม และไม่ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคับข้องใจ เสียขวัญ และหมดกำลังใจและต้องเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี เพื่อให้ปฏิบัติงานดีและมีวินัย

3. ต้องเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย (มาตรา 87)

4. ต้องกำกับดูแลให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย (มาตรา 90) หากผู้บังคับบัญชานั้นไม่มีอำนาจดำเนินการทางวินัย ก็ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

ข้างต้นเป็นเพียงกรอบของการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ยังไม่ได้เป็นการเจาะจงรายละเอียดแนวทางปฏิบัติ หรือวิธีการแต่อย่างใด ดังนั้นการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย จึงนับเป็นเรื่องท้าทายใหม่ของผู้บังคับบัญชาให้ต้องพิจารณาแล้วว่า นโยบายขององค์กรในเรื่องการรักษาวินัยควรจะออกมาในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่เพศ อายุ สายงาน และระดับตำแหน่ง ให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการรักษาวินัยของข้าราชการและบรรลุลผลตามเจตนารมณ์ของมติคณะรัฐมนตรี ได้อย่างแท้จริง.

ศรัณยา เทียนเสรี ผู้เขียน
จุฬาพิชญ์ สติริวิศาลกิจ เรียบเรียง